

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

**БОТАНІЧНИЙ САД ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ
(ЛНУ ІМ. І. ФРАНКА)**

**ПАСПОРТ
НАУКОВОГО ОБ'ЄКТУ, ЩО СТАНОВИТЬ НАЦІОНАЛЬНЕ
НАДБАННЯ УКРАЇНИ
„КОЛЕКЦІЯ ТРОПІЧНИХ І СУБТРОПІЧНИХ РОСЛИН
БОТАНІЧНОГО САДУ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА”**

Місце знаходження об'єкту НН	м. Львів, вул. Черемшини, 44; м. Львів, вул. Кирила і Мефодія, 4
Керівник відповідальної установи:	Ректор Вакарчук Іван Олександрович
Повна поштова адреса:	79000, м. Львів, вул. Університетська, 1
Тел./факс:	(0322) 76-83-69; 76-55-69
E-mail:	aprokopiv@franko.lviv.ua
Підстава для внесення до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання	Розпорядження КМУ від 19.08.2002 № 472-р

ЗМІСТ

I. Загальний розділ.

1. Повна назва наукового об'єкту, що становить національне надбання (НН) (короткий опис з фото або малюнком) 4
2. Складові частини НН 9
3. Генеральний план (поетажний план) розміщення об'єкту НН та його складових частин з експлікацією 15
4. Повний опис об'єкту НН та його складових частин з вказаними технічними або іншими характеристиками, що дають визначити принцип дії. Надати структурну (технологічну) схему дії об'єкту та розміщення елементів НН у просторі (приміщення або площа). 52
5. Історія становлення об'єкту НН. Рік заснування. Шлях розвитку. Місто та значення у колишній структурі народно-господарчій діяльності країни..... 118
6. Унікальність. Вказати в чому саме полягає унікальність та привести підтвердження цього. Порівняння з державними та закордонними аналогами.
Що дасть Україні (світовій науці) збереження та належне функціонування даного НН . В чому буде полягати негативний вплив на розвиток науки, виробництва у разі втрати даного об'єкту НН (економічний, соціальний інший)..... 124
7. Наукова значність об'єкту НН Наявність наукових шкіл. Виконання державних наукових програм з використанням об'єкту НН. Склад наукового персоналу, який задіяний у збереженні об'єкту НН Наукові публікації, конференції, захист дисертацій, відзнаки різних рівнів, пов'язаних з об'єктом НН . Відображення об'єкту НН та пов'язаних з ним досягнень в засобах масової інформації. 126
8. Ефект використання. Використання об'єкту НН в інтересах різних міністерств та відомств України та закордонних держав..... 130
9. Експертний висновок відповідальної установи..... 131
10. Акт стану об'єкту НН (форма Додаток 1 до Анкети) станом 01.01. того року, коли КМУ було прийнято рішення щодо внесення об'єкт НН в Державний реєстр наукових об'єктів, що становлять національне надбання. 132
11. Втрати. На який термін розраховується фінансова підтримка держави та планові обсяги (примірний план заходів по роках). Які суми фінансування власних коштів та по яких статтях витрат планує використовувати відповідальна установа на збереження та належне функціонування свого об'єкту НН..... 133

II. Розділ щорічного поповнення.

1. Розділ по роках (наприклад, 2001 рік) включає в себе:
 - договір з головним розпорядником коштів з додатками;
 - акт здавання- приймання виконаних робіт;
 - фактичний кошторис виконаних робіт за рік;

- акт стану об'єкту НН (щорічний, станом на 01.01. поточного року із змінами у стані та балансовій, залишковій вартості об'єкту та складових частин)
- 2. Техніко-економічне обґрунтування виконання Плану заходів по збереженню та належному функціонуванню об'єкту НН
- 3. Техніко-економічні розрахунки річних витрат з фактичними витратами відповідальної установи, необхідних на збереження та належне функціонування об'єкту НН (статті витрат „Матеріали”, „Паливо та електроенергія”, „Накладні витрати”).
- 4. Техніко-економічні розрахунки загальних разових витрат необхідних для придбання спецустаткування та проведення його капітального ремонту, а також проведення капітального ремонту будівель та споруд, де розміщено об'єкт НН або його складові елементи (статті витрат „Спец. устаткування”, „Послуги сторонніх організацій”, „Інші витрати”).
- 5. Зведена планова калькуляція

I. Загальний розділ.

1. Повна назва наукового об'єкту, що становить національне надбання (НН).

Колекція тропічних та субтропічних рослин Ботанічного саду Львівського національного університету імені Івана Франка

З часу заснування у 1852 році, одного з найстаріших в Україні та Європі, Ботанічного саду Львівського університету ведеться робота з колекціонування тропічних і субтропічних рослин. Спершу колекції були розташовані в 9 теплицях лише на вул. Кирила і Мефодія, 4, в центральній частині міста, а з 1974 року крупномірні рослини і частину фондів колекцій перевезли в новозбудований оранжерейний комплекс на вул. Черемшини 44. Загальна площа оранжерейно-тепличного комплексу з колекційними рослинами складає 1564,3 м кв., в тому числі на вул. Кирила і Мефодія, 4 – 631,1 м кв. і на вул. Черемшини, 44 – 933,2 м кв.

Колекція тропічних та субтропічних рослин Ботанічного саду нараховує 1606 таксонів, що належать до 479 родів і представляють 132 родини судинних рослин.

Основні колекційні фонди тропічних та субтропічних рослин Ботанічного саду загальнодержавного значення Львівського національного університету імені Івана Франка розташовані у місті Львові: у центральній частині (на вул. Кирила і Мефодія, 4) і в північно-східній частині міста між Личаківським цвинтарем і лісопарком Погулянка в урочищі Цетнерівка (на вул. Черемшини, 44).

За адресою вул. Кирила і Мефодія, 4 розташований тепличний комплекс (фото 1), що включає 9 теплиць (рис. 1), що збудовані, ще у ХІХ сторіччі. В теплицях №№ 1, 8 і 9 розміщені субтропічні групи рослин, в теплицях №№ 3-5 і 7 розміщені групи тропічних рослин, а теплиця № 2 використовується для посівів і розмноження (карантинна теплиця).

Фото 1. Фрагмент тепличного комплексу ботанічного саду на вул.Кирила і Мефодія, 4 з теплицями, що споруджені у ХІХ сторіччі.

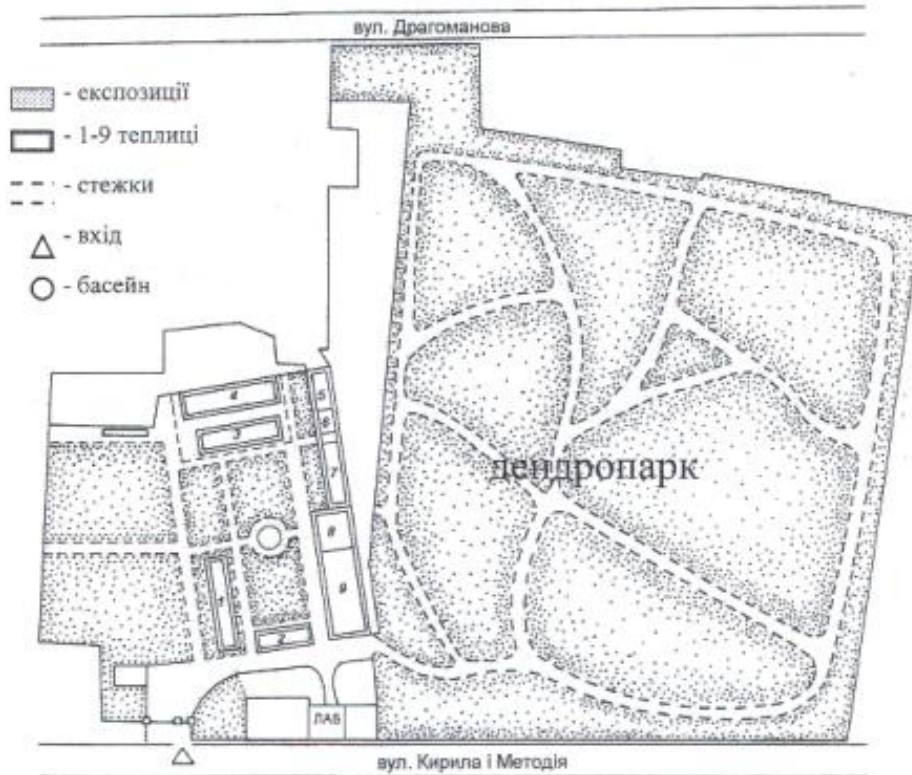

Рис. 1. Картошка розташування теплиць на території ботанічного саду на вул. Кирила і Методія, 4

**Основні функції та значення колекції тропічних і субтропічних рослин
Ботанічного саду Львівського національного університету імені Івана Франка**

Функція	Значення
1. Створення і утримання живих колекцій рослин світової природної і культурної флори	1. Розвиток матеріальної бази теоретичних досліджень і раціонального використання ресурсів флори світу
2. Вивчення біологічної різноманітності рослинного світу на популяційно-видовому рівні, рівні флористичних комплексів і угруповань	2. Розвиток теоретичних засад використання ресурсів флори світу
3. Створення нових культурних форм і нових методів розмноження і культивування рослин	3. Розвиток технологічних засад використання ресурсів флори світу та їх збагачення
4. Охорона середовища існування людини і біологічної різноманітності флори на популяційно-видовому рівні і рівні угруповань	4. Збереження і відтворення середовища існування людини, ресурсів флори світу
5. Ботанічна та екологічна освіта	5. Підготовка спеціалістів в галузі теоретичної і прикладної ботаніки і екології рослин, екологічна освіта і виховання населення

Частина колекції розміщена в оранжерейному комплексі, що знаходиться на вул. Черемшини, 44 (рис. 2). Оранжерейний комплекс (фото 2, 3) споруджено на початку 70-х

років минулого сторіччя і включає субтропічну оранжерею висотою 24 м, оранжерею середземноморських і сукулентних рослин, тропічну (водну) оранжерею і два перехідних коридори.

За видовим багатством і кількістю унікальних за віком і розміром екземплярів рослин колекційні фонди належать до числа провідних колекцій Східної Європи. До найбільш цінних у науковому та природоохоронному відношенні належать збірки статевозрілих саговиків, араукарієвих, ароїдних, бромелієвих, сцитамінових, пальм, представників тропічних родин теофрастових, сапіндових та інших. Наукове значення колекції полягає у збереженні генофонду світової флори із тропічних рослинних угруповань, що зазнають особливого ушкодження внаслідок антропогенного пресу. У них зібрані представники всіх кліматичних зон та фітоценозів Землі, що визначає унікальність фондів як бази наукових досліджень. Колекційні фонди є джерелом поповнення асортименту придатних для озеленення рослин, що важливе у практичному відношенні та запобігає надмірному вилученню рідкісних і зникаючих рослин із природних екосистем. Це має велике значення для збереження біорізноманіття і для здійснення розробленої у 1992 році в Ріо-де-Жанейро "Конвенції про збереження біологічної різноманітності" ратифікованою 180 країнами світу, в тому числі і Україною.

Рослини в колекції тропічних і субтропічних рослин Ботанічного саду згруповані за систематичним принципом і ботаніко-географічним районуванням (репрезентують флори різних частин земної кулі).

Колекція тропічних та субтропічних рослин ботанічного саду є базою науково-дослідних робіт з ботаніки та фізіології рослин, використовується для забезпечення навчального процесу з ботанічних дисциплін в Університеті, а також є неопіненною з точки зору популяризації ботанічних і природоохоронних знань та ознайомлення з багатством світової флори.

Основні завдання полягає у збереженні та поновленні у штучних умовах генофонду живих рослин світової флори. Особливої уваги надається відтворенню біорізноманітності рослинного світу в умовах культури і розробці наукових основ їх охорони. Ці напрямки наукових досліджень визначаються згідно з його завданням та з урахуванням державних, міжнародних програм, а також з урахуванням програм і тематичних планів науково-дослідних робіт ЛНУ ім. І. Франка, погоджуються з Міністерством освіти і науки України і затверджуються Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

Проводиться систематичне вивчення колекційних фондів і планують їх розвиток і поповнення. Щорічно створюється насінневий фонд і проводиться обмін насінням і посадковим матеріалом, зокрема тропічних і субтропічних рослин з іншими ботанічними установами в Україні (17 ботанічних садів) та за кордоном (278 ботанічних садів).

За результатами наукової роботи виходять публікації у спеціалізованих періодичних виданнях, збірниках наукових праць, а також науково-популярні статті та методичні вказівки щодо вирощування та догляду за рослинами закритого ґрунту. Колекції тропічних і субтропічних рослин Ботанічного саду використовуються для освітньо-виховної роботи з метою поширення екологічних і природоохоронних знань. Для цього створюються спеціалізовані експозиції, організовуються тематичні презентації, організовуються наукові та науково-практичні семінари. Створена комп'ютерна база даних колекційних фондів в системі FoxPro, в якій обліковано всі тропічні та субтропічні рослини оранжерей.

Сьогодні унікальні колекції знаходяться під загрозою. Теплиці та оранжереї потребують капітального ремонту металевих конструкцій і скляного покриття. Застаріле обладнання не дає можливості використати прогресивні технології вирощування і догляду за рослинами та створити оптимальні умови для утримання рослин, що приводить до хвороб рослин, ураження їх шкідниками, а інколи до загибелі. Необхідно облаштувати альтернативну автономну систему опалення, що дало б можливість створити необхідні

умови для збереження унікальних колекцій тропічних та субтропічних рослин, що створювались не одним поколінням працівників більше 150 років.

Цінність колекції тропічних і субтропічних рослин полягає у тому, що вона має важливе значення для вітчизняної і світової науки, як комплекс що є базою наукових досліджень, навчальних занять та унікальним об'єктом пропагування ботанічних і природоохоронних знань для ознайомлення з багатством світової флори.

Для належного утримання цих рослин потрібно забезпечити відповідний екологічний режим, якого за сучасних умов дуже важко дотримуватися внаслідок аварійного стану оранжерейного комплексу, в якому необхідно провести реконструкцію системи опалення і металокаркасній зі скляним покриттям.

Ботанічні сади - сучасні центри світової ботаніки, де вивчають систематику і географію рослин. Класична ботаніка немає в сучасному суспільстві іншого підґрунтя свого розвитку ніж створені колекції. Ботанічні сади входять у систему захисту і збереження біологічної різноманітності Землі на рівні видів і рослинних угруповань, не складає винятку і Ботанічний сад Львівського національного університету імені Івана Франка із своєю колекцією тропічних і субтропічних рослин.

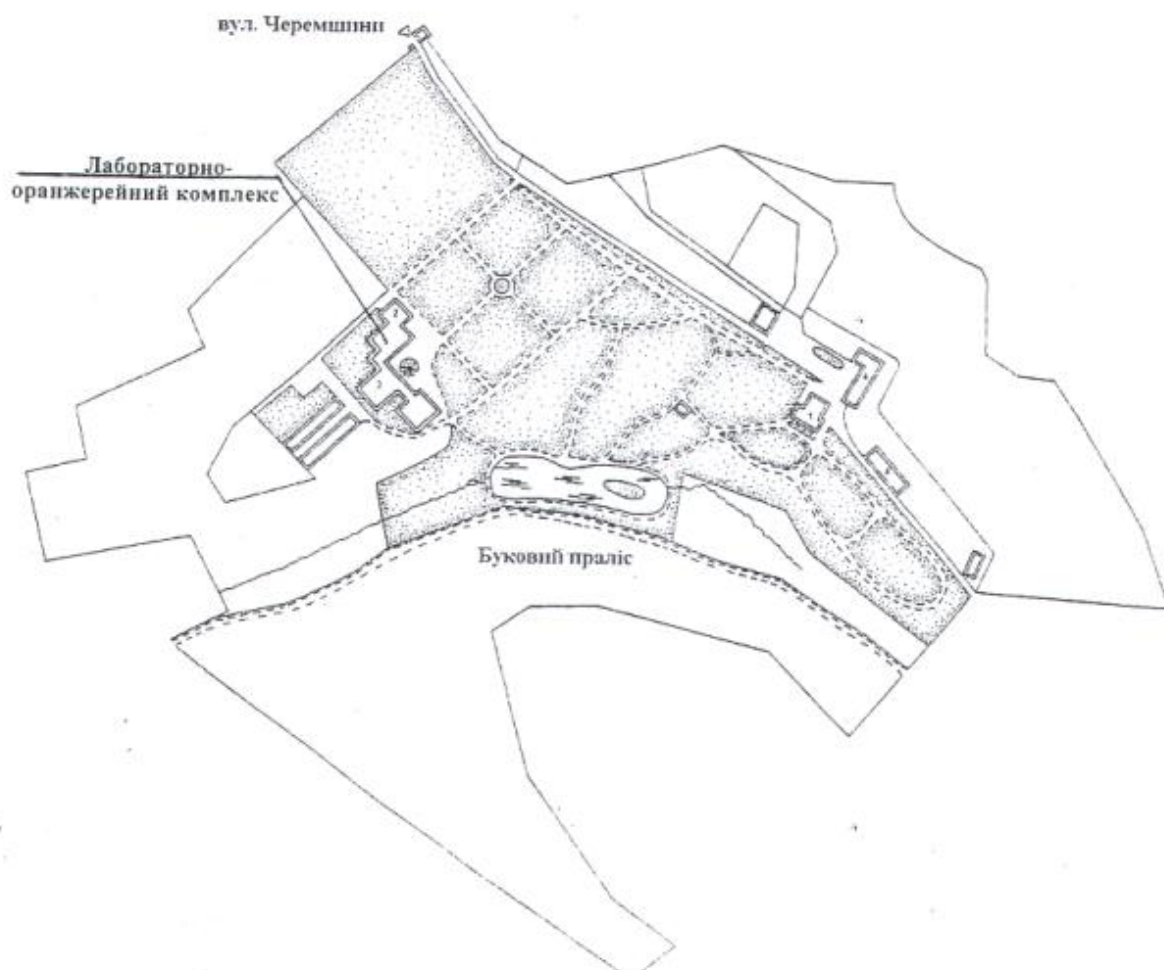

Рис. 2. Картосхема розташування оранжерейного комплексу у ботанічному саді на вул. Черемшини, 44

Оранжерейний комплекс на вул. Черемшини, 44 споруджений у 1974 році. Висота оранжереї 24 м. Вигляд спереду.

Фрагмент оранжерейного комплексу на вул. Черемшини, 44. Вигляд ззаду.